

صورتجلسه کمیسیون صنعت
اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی خراسان رضوی

تعداد صفحات: ۴

تاریخ برگزاری: ۱۹ / تیرماه / ۱۳۹۷

شماره جلسه: ۲۴

رئیس جلسه: جناب آقای مهندس احمدی سلیمانی دبیر جلسه: جناب آقای مهندس مرادی ساعت شروع ۱۶:۰۰ ساعت خاتمه: ۱۹:۰۰

دستور کار جلسه:

✓ تحلیل و بررسی چشم انداز اقتصاد ایران

پس از آغاز جلسه، جناب آقای دکتر رحمانی گزارش خود را در خصوص چشم انداز اقتصاد کشور با محوریت موضوعات زیر ارائه دادند:

(الف) اشاره‌ای گذرا به رشد اقتصادی و تورم جهانی به جهت دارا بودن پیامدهایی در اقتصاد ایران

(ب) اشاره‌ای به وضعیت چشم انداز رشد اقتصادی ایران به جهت اهمیت در حوزه فعالیت‌های اقتصادی و کسب و کارها به منظور پیش بینی آینده ی نزدیک و پیش روی اقتصاد کشور

(ج) اشاره به وضعیت تورم در اقتصاد و پیش بینی روند آن در سال‌های پیش روی کشور

(د) بررسی سیستم بانکی و کمیت‌های پولی ایران، به جهت پیش بینی مسیر آینده نظام بانکی

(ه) نگاهی به چشم انداز بازار دارایی‌ها در ایران که یکی از موضوعات مهم ماه‌های اخیر پیش رو است.

چشم انداز رشد اقتصادی در ایران

شیب نمودار رشد اقتصادی ایران نشان می‌دهد که رشد اقتصادی ایران با چه نرخي رشد میکند زمانی که شیب این نمودار بیشتر است به این معناست که اقتصاد ایران با سرعت بیشتری در حال رشد است، زمانی که شیب آن منفی است به این معناست که اقتصاد ایران دچار کاهش رشد شده است و زمانی که شیب نمودار کم است نشان می‌دهد که اقتصاد ایران با سرعت کم و نرخ‌های پایین در حال رشد است. اقتصاد ایران تنها یک دوره طلایی داشته است که آن هم مربوط به دهه ۴۰ می‌شود که تا اوایل دهه ۵۰ رشد اقتصادی بسیار قابل توجه و به میزان حدوداً ۱۰ درصد داشته ایم، اما بعد از آن اقتصاد ایران به دلایلی که تعیین کننده رشد اقتصادی (رشد بهره وری و نرخ تشکیل سرمایه سرمایه گذاری) است وارد دوره‌ای شده است که رشد بالایی ندارد. شیب ملایم نمودار رشد نشان می‌دهد که رشد اقتصادی پایین در ایران ارتباطی به یک تا دو سال اخیر ندارد، بلکه به دلایلی که ساختار کشور ما را شکل داده است پتانسیل رشد خیلی بالا را ندارند. همچنین در سال‌های اخیر ملاحظه می‌شود که اقتصاد کشور رندهای اقتصادی منفی را نیز تجربه کرده و به جز سال ۹۵ اقتصاد ایران عملاً رندهای چشمگیری نداشته است. اگر از سال ۱۳۳۸ (که اولین سالی است که برای اقتصاد ایران داده وجود دارد) تا سال ۱۳۹۶ رشد اقتصادی ایران را محاسبه کنیم نرخ رشد متوسط سالیانه اقتصاد ایران ۳/۲ درصد بوده است. اگر این بازه زمانی را به زیر بازه‌های تقسیم کنیم، ملاحظه می‌شود که:

* در دوره بین سال‌های ۱۳۳۸ تا ۱۳۵۰ اقتصاد ایران با نرخ ۱۰/۹ درصد رشد داشته است که رندهای طلایی دهه ۴۰ را شامل می‌شود.

* در دوره بین سال‌های ۱۳۵۰ تا ۱۳۹۶ اقتصاد ایران به طور متوسط سالیانه ۲/۲ درصد رشد کرده است.

* اگر دوره جنگ را کنار گذاشته و فقط دوره بعد از آن را ملاحظه کنیم (برای این که بفهمیم در سال‌های اخیر ایران رشد اقتصادی ایران چگونه بوده است) در می‌یابیم که از سال ۱۳۶۸ تا ۱۳۹۶ رشد متوسط اقتصادی ایران معادل ۳/۶ درصد است.

* در دوره سال‌های بین ۱۳۸۰ تا ۱۳۹۶ ملاحظه می‌شود که رشد اقتصادی ایران ۳/۱ درصد است.

متغیرهای تعیین کننده رشد نشان می‌دهد که اقتصاد ایران از رشدی کمتر از ۴ درصد در یک بازه زمانی طولانی برخوردار بوده است و به نظر نمی‌آید که فعلاً هیچ معجزه‌ای بتواند رشد اقتصادی ایران را وارد دوره‌ای بکند که رندهای ۷-۸ درصدی را تجربه کند.

نتیجه گیری از روند رشد اقتصادی در ایران

(۱) اقتصاد ایران از ناحیه اقتصاد جهانی در معرض تشدید یا تهدید رشد اقتصادی نیست؛ به این معنا که از ناحیه بیرونی مانع و عامل مشکل سازی برای رشد اقتصادی ایران وجود ندارد که بخواهد رشد اقتصادی ایران را چند برابر و یا دچار تنزل کند.

(۲) پس از رشد بالای متکی به نفت سال ۹۵، اقتصاد ایران به وضعیت بلند مدت رشد اقتصادی زیر ۴ درصد بازگشته است. همانطور که ملاحظه می‌شود رشد اقتصاد ایران به ویژه در دوران بعد از جنگ تقریباً زیر ۴ درصد بوده است و وضعیت سال ۹۶ هم نشان می‌دهد که وضعیت رشد اقتصاد ایران به همان وضعیت همیشگی با رشد بین ۳-۴ درصد بازگشته است.

صورتجلسه کمیسیون صنعت
اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی خراسان رضوی

تعداد صفحات: ۴

تاریخ برگزاری: ۱۹ / تیرماه / ۱۳۹۷

شماره جلسه: ۲۴

رئیس جلسه: جناب آقای مهندس احمدی سلیمانی دبیر جلسه: جناب آقای مهندس مرادی ساعت شروع ۱۶:۰۰ ساعت خاتمه: ۱۹:۰۰

۳) تحریم‌ها و کاهش رشد بخش نفت سبب کاهش رشد اقتصادی در بخش نفت خواهد شد که موضوعی غیرقابل انکار است.
۴) مشکلات نظام بانکی همچنان مانع اصلی برای رشد اقتصادی در ایران است. به نظر می‌رسد این عامل مهم ترین عامل بازدارنده رشد اقتصادی ایران است. مساله نظام بانکی سبب شده که عملا بسیاری از فعالیت‌های اقتصادی از منابع بانکی، فقط برای تأمین نیازهای سرمایه در گردش استفاده شود نه برای انباشت سرمایه و سرمایه گذاری. بنابراین وضعیت نظام بانکی و بالا بودن نرخ‌های سود متاسفانه باعث کاهش رشد اقتصادی کشور شده است.
۵) مشکلات بودجه دولت و رفع بحران ها، بعضی از مواردی که در ۲-۳ سال گذشته جزو موارد لوکس بود در سال‌های اخیر تبدیل به یک مساله بحرانی شده است به عنوان مثال شاید در ۲ سال گذشته به مساله محیط زیست به عنوان یک مساله لوکس نگاه می‌شد اما اکنون این موضوع تبدیل به یک موضوع جدی اقتصادی شده است که دولت ناگزیر به صرف هزینه در این بخش است. اینکه دولت برای رفع این گونه بحران‌ها مجبور به صرف هزینه است به این معنی است که دست دولت را از ناحیه سرمایه گذاری خواهد بست و بنابراین رشد اقتصادی ایران در معرض آسیب خواهد بود. همانطور که قبلا ذکر شد سرمایه گذاری بخش خصوصی طی ۶ سال اخیر مدام در حال تنزل بوده است و به این معنی است که رشد سرمایه گذاری به عنوان عاملی که رشد یک کشور را شکل می‌دهد، تاثیر منفی بر رشد اقتصادی کشور در سال‌های پیش رو خواهد داشت.
۶) با توجه به افزایش نرخ ارز به نظر می‌آید که دولت خواهان پذیرفتن نرخ ارز بازار است و در نهایت به نرخ ارز آزاد تن خواهد داد. باتوجه به افزایش نرخ ارز، صنایع محصولات پایه مانند پتروشیمی ها، فلزات اساسی و... که صادرات می‌شوند و همچنین پیش بینی می‌شود صناعی که تولیدکننده کالای قابل مبادله هستند یعنی صناعی که کالایی را تولید می‌کنند که رقیب بیرونی و خارجی دارد، در ۱ تا ۲ سال پیش رو علی رغم وضعیت نامناسب اقتصادی که بر کشور حاکم است، بهبود وضعیت داشته باشند.

چشم انداز تورم در اقتصاد ایران

با بررسی سال‌های ۱۳۳۸ تا پایان سال ۱۳۹۶ ملاحظه می‌شود که در دهه ۴۰، کشور تورم بسیار پایینی داشته است، با آغاز دهه ۵۰ و بعد از آن با بالا پایین شدن‌هایی همچنان تورم بالا داریم، یک تورم پیک سال ۱۳۷۴ و یک تورم پیک سال ۱۳۹۲ را در کشور داریم که عددهای نسبتا بالایی هستند. اگر گذشته را کنار بگذاریم در سال‌های اخیر ملاحظه می‌شود که نرخ تورم به طور قابل توجهی دچار کاهش شده است که از مرز حدود ۳۴ درصد به حدود ۹/۶ رسیده است. اما ببینیم که در دوره‌های مختلف تورم چه وضعیتی را طی کرده است و در آینده پیش رو چه مسیری برای نرخ تورم در کشور مورد انتظار است؟

* از سال ۱۳۳۸ تا ۱۳۹۶ نرخ تورم متوسط در ایران ۱۵/۲ درصد است.

* در دوره بین سال‌های ۱۳۳۸ تا ۱۳۵۰ نرخ متوسط تورم کشور ۱/۹ درصد بوده است.

* در دوره بین سال‌های ۱۳۵۰ تا ۱۳۹۶ متوسط نرخ تورم در ایران ۱۷/۵ درصد است.

* دوره جنگ را کنار گذاشته تا ملاحظه شود که این نرخ تورم بالا ناشی از جنگ بوده است یا خیر، ملاحظه می‌شود که نرخ تورم در کشور بین سال‌های ۱۳۶۸ تا ۱۳۹۶ به طور متوسط ۱۷/۲ درصد بوده است.

* نرخ تورم در دوره ی اخیر سال‌های بین ۱۳۸۰ تا ۱۳۹۶ به طور متوسط ۱۶/۵ درصد است.

نتایج بررسی روند نرخ تورم در کشور نشان می‌دهد که در سال‌های اخیر ۱۳۸۰ تا ۱۳۹۶ متوسط نرخ تورم ۱۶/۵ درصد بوده است لذا پیش بینی می‌شود در سال‌های پیش رو نرخ تورم در کشور از مقدار متوسط ۱۶/۵ درصد در سال‌های اخیر، بسیار بالاتر خواهد بود. بررسی روند تورم نشان می‌دهد که اقتصاد ایران حتی در دوران بعد از جنگ نیز اقتصادی با تورم بالا بوده است، لذا در یک بازه زمانی بلند مدت که کشور نرخ تورم بالا را تجربه کرده است نمی‌توان نرخ تورم پایینی در سال‌های پیش رو برای اقتصاد کشور انتظار داشت.

عوامل بازدارنده‌ای که در دوره‌های زمانی مختلف مانع اثرگذاری بلافاصله‌ی رشدهای بالای نقدینگی بر تورم شده است:

- در دهه ۴۰، رشد اقتصادی خیلی بالا
- در دهه ۵۰، واردات گسترده و کنترل نرخ ارز
- از ابتدای دوره انقلاب اسلامی، در این مدت کشور نه درآمد سرشار نفتی داشته که با آن واردات انجام شود و نه از رشد اقتصادی بالایی برخوردار بوده که جلوی تورم را بگیرد، بنابراین رشد نقدینگی به تورم منتقل شده است.
- در دهه ۸۰، واردات گسترده
- در اواخر دهه ۸۰ و اوایل دهه ۹۰، که مساله تحریم‌ها جدی می‌شود از آنجائی که دیگر امکان کنترل تورم از طریق واردات وجود ندارد در واقع اثر رشدهای نقدینگی بر تورم ظاهر می‌شود.
- در سال‌های اخیر از سال ۹۳ تا اوایل ۹۷، کنترل نرخ ارز و به ویژه نرخ سود بالا

خلاصه نتیجه گیری از روند داده‌های تورم

طبق تحلیل نظری چون امکان دادن نرخ سود بالای حقیقی وجود ندارد و چون امکان تداوم کنترل نرخ ارز وجود ندارد بدون شک رشدهای بالای نقدینگی و تورم در حال ظاهر شدن است. به نظر اینجانب نرخ سود اسمی افزایش یابد که اندک زمانی است که آغاز هم شده است اما نرخ سود حقیقی که برای محاسبه آن باید نرخ تورم را از آن کم کرد، در حال کاهش است و همین کاهش نرخ سود حقیقی برای کسانی که قبلاً انگیزه نگه داری پول به صورت سپرده را داشته اند، عاملی خواهد شد تا انگیزه شان برای سپرده گذاری کاهش یابد. همچنین امکان کنترل نرخ ارز هم وجود نداشته اما دولت تا جایی که امکان داشت مقاومت کرد و از آن جایی که امکان بازگشت نرخ ارز به رقم‌های قبلی وجود ندارد بنابراین رشدهای بالای نقدینگی که به این دلایل در چند سال اخیر اثر خود را بر تورم ظاهر نکرده بودند، اثرشان منعکس خواهند کرد.

روند نرخ تورم نقطه به نقطه مصرف کننده و تولیدکننده که مسیر تورم در حال عبور (هم اکنون) را نشان می‌دهد، حکایت از این دارد که تورم روند افزایشی دارد و نکته دیگر، با توجه به تورم نهفته ناشی از رشد نقدینگی که اثر خود را در سال‌های اخیر بر نرخ تورم ظاهر نکرده بود و نهفته شده بود و اکنون زمان وقوع اثر آن بر تورم است، به نظر می‌آید که نرخ تورم در یکسال پیش رو حتی از رشد نقدینگی نیز پیشی بگیرد.

❖ نگاهی به وضعیت نظام بانکی و متغیرهای پولی اقتصاد ایران

نرخ رشد پایه پولی نشان می‌دهد که پایه پولی (پولی که بانک مرکزی منتشر میکند) در سال ۹۲، ۲۱ درصد رشد کرده است. در سال ۹۳ دولت اعلام کرد که قصد دارد پایه پولی را به شدت کنترل کند لذا نرخ پایه پولی از ۲۱ درصد در سال ۹۲ به حدود ۱۰ درصد در سال ۹۳ کاهش یافته است اما در سال ۹۴ و ۹۵ و ۹۶ ملاحظه می‌شود که نرخ رشد پایه پولی کم کم رو به افزایش است.

نرخ رشد حجم پول (اسکناس و مسکوک و سپرده‌های جاری) نیز ملاحظه می‌شود که در سال ۹۲ و ۹۳ رشد خیلی پایین داشته اما این نرخ نیز مجدداً شروع به بازگشت به روند مسیر صعودی دارد.

رشد شبه پول (سپرده‌های غیردیداری) نرخ‌های رشد ۳۷، ۳۹، ۳۳، ۲۳ و ۲۲ را تجربه کرده است. برخلاف دو مورد قبل رشد شبه پول در حال کاهش است که پیامد آن ذکر خواهد شد.

رشد نقدینگی نیز نرخ‌های رشد ۲۹، ۳۱، ۳۰، ۲۳ و ۲۲ را تجربه کرده است. رشد نقدینگی هرچند که همچنان بالاست اما در مقایسه با سال‌های قبل اندکی در حال افت است.

بنابراین مجموع نمودارها و ارقام نشان می‌دهد که نقدینگی که در سال‌های ۹۲ و ۹۳ و ۹۴ شروع به کم تحرک شدن و کم سیال شدن کرد با ورود به سال‌های ۹۵ و ۹۶ و ویژه ماه‌های آخر سال ۹۶ به سرعت در حال تبدیل به سیال شدن است. بنابراین اگر رشد نقدینگی در سال‌های قبل اثر خود را بر قیمت‌ها ظاهر نکرده بوده، علائم ذکر شده نشان می‌دهد که انعکاس اثر رشد نقدینگی بر قیمت‌ها در حال ظاهر شدن است.

بنابراین در سال آینده ما تورم تک رقمی به هیچ وجه نخواهیم داشت و با احتمال بالا تورم‌های نسبتاً قابل توجه پیش بینی می‌شود. توجه داشته باشید که تورمی که در پایان سال اعلام می‌شود تورم متوسط ۱۲ ماه است اما باید در نظر داشت که هرچه به اواخر سال نزدیک می‌شویم به رقم‌های تورم بالاتر و شاید حتی حدود ۳۰-۴۰ درصد، در اقتصاد کشور برسیم.

صورتجلسه کمیسیون صنعت
اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی خراسان رضوی

تعداد صفحات: ۴

تاریخ برگزاری: ۱۹ / تیرماه / ۱۳۹۷

شماره جلسه: ۲۴

رئیس جلسه: جناب آقای مهندس احمدی سلیمانی دبیر جلسه: جناب آقای مهندس مرادی ساعت شروع ۱۶:۰۰ ساعت خاتمه: ۱۹:۰۰

❖ وضعیت چشم انداز بازار دارائی‌ها در ایران

در اقتصاد ایران ۴ دارائی با اهمیت داریم:

(۱) مسکن و مستغلات (۲) سهام (۳) ارز (۴) طلا

✓ بر اساس نظریه‌های اقتصاد، راجع به قیمت دارائی‌ها چه تحلیلی وجود دارد؟

- بنابراین باتوجه به رشدهای بالای نقدینگی، انتظار می‌رود که قیمت دارائی‌ها رو به افزایش باشد.

آیا رخدادهای سال‌های ۹۶ و ۹۷ (افزایش قیمت ارز، مسکن، طلا و سهام) غیر منتظره بود؟

بر اساس آموزه‌های علم اقتصاد مطلقا هیچ مساله عجیبی در مورد رفتار قیمت دارائی‌ها وجود ندارد و کاملا قابل پیش بینی بود. رشدهای بالای نقدینگی فقط موقتا اثر خود را ظاهر نکرده بودند و این اثر باید بالاخره ظاهر می‌شد اما با سیاست‌های اعمال شده فقط زمان وقوع انعکاس این اثر اندکی به تأخیر افتاده است.

همچنین تغییر در ذخایر بین المللی کشور نیز نشان می‌دهد که افزایش نرخ ارز مساله عجیبی نبوده است. ملاحظه می‌شود که در سال ۹۲ تغییر در ذخایر بین المللی کشور مثبت بوده، در سال ۹۳ و ۹۴ کاهش یافته و در سال ۹۵ و ۹۶ منفی شده است که به این معنی است که ذخایر ارزی ما دچار افت شده است و عملا فرار سرمایه رخ داده است. لذا این مورد هم به عنوان شاهدهی ذکر شد تا اثبات کند که افزایش نرخ ارزی که اتفاق افتاده به هیچ عنوان مساله عجیبی نیست. به نظرمی رسد نقدینگی هنوز به طور کامل اثر خود را تخلیه نکرده است. هم قیمت کالاها و هم قیمت دارائی‌ها هنوز پتانسیل افزایش دارند اما پتانسیل قیمت کالاها بیشتر است. در مورد دارائی‌ها سرعت واکنش مقداری شدیدتر از قیمت کالاهاست. در واکنش کالاها اندکی با تأخیر ظاهر می‌شود.

مصوبات جلسه:

۱. مقرر گردید نقطه نظرات اعضا در خصوص گزارش تحلیل و بررسی چشم انداز اقتصاد ایران دریافت شود. همچنین خلاصه مدیریتی مطالب ارائه شده، در اختیار اعضا قرار گیرد.

حاضرین جلسه:

آقایان:

تیمور رحمانی، احمدی سلیمانی، مرادی، جوادزاده طباطبائی، معصومین، رحمانی، زیبائی، رحیمیان، پیروزه پور، شکورزاده، شاطری

خانم‌ها:

معین درباری، عرفانی